

УДК 373.5.018.51

Моделювання освітнього округу у сільській місцевості на засадах міжшкільної взаємодії

Мелешко В.В.

*канд. пед. наук. завідувач відділу сільської школи
Інституту педагогіки НАПН України*

У статті подано аналіз тенденцій розвитку сучасної освіти на регіональному рівні, розкрито сутність процесу моделювання як способу пізнання, що дає можливість повніше представити інформацію про оновлену педагогічну систему, обґрунтовано методологічні підходи до моделювання освітнього округу, що здійснюється на засадах інтеграції та взаємодії. Виявлено умови функціонування освітніх округів у мережі закладів загальної середньої освіти, що функціонують у сільській місцевості. Сформульовано принципи моделювання нового утворення, визначено його роль та функції в сільській місцевості, обґрунтовано структурні компоненти моделі освітнього округу, визначено рівні взаємодії суб'єктів освітнього округу, що проявляються внаслідок управлінських впливів та дій, розкрито сутність управлінського аспекту в структурі моделі освітнього округу .

В статье представлен анализ тенденций развития современного образования на региональном уровне, раскрыта сущность процесса моделирования, как способа познания, что дает возможность полнее представить информацию об обновленной педагогической системе. Обоснованы методологические подходы к моделированию образовательного округа, приоритетность принципов интеграции и взаимодействия. Выявлены условия функционирования образовательных округов в сети учреждений общего среднего образования, функционирующих в сельской местности. Сформулированы принципы моделирования образовательного округа как открытой педагогической системы, определена его роль и функции в образовательном пространстве сельской местности, обоснованы структурные компоненты модели образовательного округа, определены уровни взаимодействия субъектов образовательного округа, раскрыта сущность управленческого компонента в структуре модели образовательного округа .

Ключові слова: освітній округ, управління освітнім округом, регіональна система освіти, модель освітнього округу.

Вітчизняна освіта за останні десятиріччя зазнала значних трансформацій завдяки різних впливів, в тому числі активним процесам соціальної, ментальної, економічної, політичної диференціації суспільства. Характер трансформацій, на наш погляд, є не скільки результатом впроваджуваних реформ, скільки намагання суспільства адекватно відповідати на виклики часу.

Враховуючи тенденції розвитку сучасної освіти у світовому вимірі, російський вчений А.Ю Белогуров звертає увагу на характер проведених перетворень у освіті, що реалізується двома основоположними напрямками, перший – визначає спрямованість освітніх реформ на регіоналізацію, другий – орієнтує на процеси глобалізації у соціальному житті.

Якщо глобалізація передбачає природний процес універсалізації досягнень людської культури та її постійного впливу на розгортання взаємозв'язку з розвитком єдиного європейського і світового інформаційного, соціального, економічного, політичного, освітнього простору, то регіоналізація виступає ресурсом збереження і відтворення національної культури, етнічної ідентичності людини в умовах полікультурного розвитку держави [1, с. 14.]

Слід зазначити, що освітня система кожного регіону нашої країни з одного боку є цілісною, самостійною, соціальною, педагогічною структурою з характерними для неї регіональними особливостями і функціональними зв'язками, що існують між її компонентами, з іншого боку інтегрована у цілісний вітчизняний освітній простір.

Дослідження науковців свідчить, що структури реальних освітніх систем складаються не лише з установ освіти та навчальних закладів, тобто із освітніх макроінституцій, які зазвичай є юридичними особами із властивими їм правами та можливостями. Вони складаються і з дрібніших, але самостійних одиниць, які також здатні формувати інституційне освітнє середовище і забезпечувати досягнення окремих результатів освітньої діяльності, тобто з освітніх мікроінституцій, а також їх об'єднань (асоціація, комплекс тощо) в межах макроінституції, об'єднань окремих (кількох) мікроінституцій та макроінституцій та ін..[4, с.113].

У цьому контексті активна модернізація закладів освіти у сільській місцевості тісно пов'язана з потребами та необхідністю системної науково обґрунтованої трансформації мережі сільських шкіл з метою їх перетворення у нові, цілісні освітні системи, в тому числі й освітні округи, що, як правило, різняться своєю структурою, змістом, цільовим призначенням та іншим характеристикам.

Досягнення вітчизняних та зарубіжних вчених слугують методологічною основою у розвитку теорії і практики функціонування освітніх систем різного типу. Вагомими у розвитку зазначених проблем слугують праці В.П. Безпалько, Б.С. Гершунського, В.І. Загв'язінського, В.І. Панова, І.Я. Лернера, Є.А. Ямбурга. Основні положення розвитку та організації освіти у сільській місцевості розглядаються у дослідженнях М.Ф. Гур'янової, В.Г. Кузя, О.М. Коберника, Н.І. Шиян Л. В. Байбородова та ін. [2]

До проблем формування нових педагогічних систем та використання сучасних технологій навчання у сільській загальноосвітній школі звертаються у своїх дослідженнях І.Г.Осадчий, В.Г. Бочарова, Н.Н. Петров, Л.Н. Федянська, та інші, що свідчить про потреби пошуку нових структур в регіональній освітній мережі, до яких належить й освітній округ. [4, с. 48]

Процес створення освітніх округів у різних областях України активізувався після затвердження Положення освітній округ. Як свідчить практика, на регіональному рівні розробляються й реалізуються програми розвитку регіональної мережі закладів загальної середньої освіти, що передбачають функціонування нових структур – освітніх округів. Цей процес вимагає перегляду статусу окремих навчальних закладів, змін у їхніх статутах, реорганізації структури управління освітою та ін.

Досвід узгодження функцій між органами управління освітнім округом та відділом освіти у вітчизняних педагогічних інформаційних джерелах недостатньо висвітлений, що свідчить про потребу розроблення методологічної основи управління освітнім округом та обґрунтування умов його функціонування.

Зазначена проблема й була предметом дослідження наукового підрозділу Інституту педагогіки НАПН України, (відділу сільської школи), що передбачало виявлення та обґрунтування організаційних та педагогічних умов функціонування освітнього округу сільської місцевості.

Експериментально-пошукова робота здійснювалася відповідно до укладених угод обласними інститутами післядипломної освіти, відділами освіти райдержадміністрацій, загальноосвітніми навчальними закладами.

Зазначимо, що ідея створення освітніх округів підтримана Міністерством освіти і науки України, що розглядається як певний поступ у модернізації регіональної системи освіти. За статистичними даними МОН України сьогодні функціонує близько 2-х тисяч освітніх округів, що різняться за структурними, цільовими, змістовими характеристиками.

Функціонування освітнього округу як цілісної, відкритої, педагогічної системи сучасними дослідниками розглядається як науково обґрунтований вибір структури, що забезпечує раціональне використання ресурсної бази, інноваційних технологій, врахування специфіки діяльності закладу, що корелюються з потребами та вимогами суспільства [4, с . 52.].

Результативність функціонування освітнього округу значною мірою залежить від наявності та концентрації матеріально-технічних, фінансових, кадрових ресурсів, функціонування освітніх інформаційно-ресурсних центрів, систем дистанційного навчання шкільного чи міжшкільного рівня тощо. Проте важливо забезпечити умови для найширшої взаємодії закладів, що входять до складу освітнього округу. Перехід на нові форми взаємодії суб'єктів освітнього округу підвищує відповідальність за результати та показники кожного навчального закладу.

У стратегічному вимірі освітній округ у сільській місцевості розглядаємо як багатфункціональний освітній комплекс, центр культурного життя його мешканців, гарант розвитку сільського адміністративного району й держави. У сільській місцевості освітній округ окрім реалізації освітніх, виховних завдань, відіграє важливу роль у підготовці кадрів для різних галузей господарства, в тому числі й сільського, впливає на соціально-економічний та культурний розвиток села, а такі характеристики як соціокультурність та поліфункціональність надають йому особливого статусу.

Загальноосвітні навчальні заклади та заклади іншого підпорядкування, що входять до складу освітнього округу виконують замовлення сільської громади і водночас перебувають під її постійним впливом, що актуалізує проблему запровадження нових форм управління цим утворенням .

У педагогічній практиці процеси моделювання освітнього округу відбуваються як за ініціативою науковців, так і педагогів-практиків. Слід зазначити, що процедури створення нового зразка педагогічної системи – освітнього округу потребує відповідної попередньої підготовки, широкого обговорення, експериментальної апробації, оцінки отриманого результату. При цьому процес моделювання набуває активних форм систематизації та оброблення інформації, доведення її до потенційних груп користувачів. Пропагування обґрунтованих ідей інтеграції та взаємодії у функціонуванні освітніх округів спонукають до «інвентаризації» соціокультурної інфраструктури, що залучається до складу освітнього округу, серед яких заклади культури, служби охорони здоров'я, методичні центри, незалежні експерти та ін..

Моделювання освітнього округу, як інноваційний процес, передбачає залучення до вирішення завдань загальноосвітніх навчальних закладів нових структур, діяльність яких вибудовується на принципах інтеграції та взаємодії, їх характер та зміст визначаються спільними документами (угодами, договорами та ін.) з урахуванням можливостей та потреб кожного учасника, що дозволяє підвищувати ефективність освітнього процесу та результатів діяльності кожного суб'єкта нового утворення.

Процеси взаємодії закладів освіти, культури, громадських організацій та інших структур, стрімкий розвиток співпраці зацікавлених інституцій, що функціонують у сільській місцевості, актуалізують потреби теоретичних обґрунтувань умов функціонування освітнього округу, варіативності форм взаємозв'язку між суб'єктами цього утворення, визначенні методологічних засад, що охоплюють сукупність принципів, підходів, закономірностей розвитку освітнього округу.

Моделювання як метод пізнання, виступає основою інноваційного розвитку загальноосвітнього навчального закладу як підсистеми, що входить до складу освітнього округу, функціонуючи у різних організаційних, педагогічних, соціальних умовах. Моделювання розглядається як процес спрямований на вирішення проблеми, що «.. усвідомлюється суб'єктами як інструмент

вирішення неузгодженостей, суперечностей, які виникають в тій чи іншій ситуації, засобами подолання є наявність знань та досвіду. Активність людини, спрямованої на розв'язання суперечностей, слугує, у свою чергу, засобом розвитку» [6. с.39].

Моделювання обумовлено потребою вирішення актуальної проблеми, і супроводжується творчою діяльністю, спирається на ціннісні орієнтації та місцеві умови функціонування суб'єктів діяльності. Результат моделювання – модель об'єкта педагогічної дійсності із системними властивостями; ґрунтується на педагогічній творчості, так як в її основі лежить новий спосіб вирішення проблеми, і передбачає можливі варіанти використання [5. с.8-14].

Наведені тлумачення дефініції «моделювання» дає змогу виокремити ядро цього поняття, що означає

- процес (сукупність дій, операції, шлях досягнення мети);
- результат (модель як засіб досягнення мети);
- структурні компоненти: програмування, планування, конструювання заходів, дій, рішень для вирішення конкретних проблем;
- сукупність ознак, що характеризують процес взаємодії, проблемність, прогнозованість, креативність, цілеспрямованість, технологічність;
- умова (реалізація принципу інтеграції, забезпечення управління новою чи оновленою системою, розроблення системи критеріїв та вимірів якості змін та впливів)

Зупинимось детальніше на загальній характеристиці моделі як результату моделювання педагогічної системи. Теоретична модель будується на основі обґрунтування умовного логічного ланцюжка: суб'єкт – мета – процес – результат – об'єкт. Водночас важливо зосередити увагу на розкритті сутності поняття «моделювання», що науковцями розглядається як:

- процес створення моделі – образу, передбачуваного або можливого стану об'єкта;
- конструювання, побудова чого-небудь;
- одна із форм відображення дійсності;

- процес створення прообразу (прототипу) передбаченого об'єкта, явища або процесу засобами специфічних методів;
- попередня розробка основних конструкцій майбутньої системи, подальша розробка створеного зразка, (моделі) й доведення її до рівня практичного використання [7. с.95-145].

Як свідчить практика, функціонування освітніх округів побудованих на принципах інтеграції та кооперації сприяє формуванню нової вертикалі управління освітньою системою, що з одного боку є об'єднуючим важелем для вироблення єдиної стратегії розвитку регіональної освіти, що розвивається на тлі регіональної ментальності, звичаїв, культури, а з іншого – формується як цілісний освітній простір для підвищення якості освіти відповідно до зростаючих вимог та потреб суспільства.

У процесі моделювання освітнього округу важливими, на наш погляд, є такі аспекти як мотиваційний, організаційний, технологічний, ресурсний. Зокрема мотиваційний – стимулює готовність педагогічного сапівтовариства, місцевої громади виступати активними суб'єктами у розробленні стратегічних документів щодо розвитку освітнього округу, спонукає до участі у розробленні конструктивних рішень та їх реалізацію.

Взаємодія педагогічних колективів, зростання аспекту змагальності, розширення комунікацій актуалізують інноваційну діяльність (метод проектів, технологій індивідуального навчання, особистісно-орієнтованих технологій та ін.), освоюють технології моделювання, що гармонійно пов'язано з підвищенням якості освіти та її доступності у сільській місцевості. Однією із умов ефективного функціонування освітнього округу є проектування відповідної моделі на основі прогностичного зразка, що розроблявся у процесі нашого дослідження.

Організаційний аспект в моделюванні освітнього округу ґрунтується на положеннях нормативного характеру. Зasadничим у цьому контексті слугує Положення про освітній округ, Методичні рекомендації щодо складення регіональних планів створення освітніх округів та модернізації мережі професійно-технічних, загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі

шкіл-інтернатів (розпорядження КМУ від 5.09. 2012 р. № 675-р), Положення про дистанційне навчання (наказ МОН від 25.04.2013 №466, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30.04.2013 №703/23235) та ін.

Сутність організаційних умов функціонування освітнього округу полягає у забезпеченні дій, впливів, процесів, які певним чином упорядковують управлінську взаємодію й оптимізують організаційну структуру нового освітнього утворення (освітнього округу) для найкращого функціонування й розвитку. При цьому досягнення успішних результатів спільної діяльності закладів сільської місцевості, що об'єднані спільною метою здійснювалося на основі узгодженої системи заходів переставлених у формі цільової програми реалізації моделі освітнього округу, яка передбачала конкретизацію завдань систематизованих за певними розділами. Конструювання педагогічної системи освітнього округу вимагало виконання низки передумов, зокрема:

- забезпечення ефективної системи безперервної освіти керівників ЗНЗ, що дозволяє підвищити готовність до моделювання педагогічних систем, підвищувати готовність до впровадження інновацій в суб'єктах освітнього округу;
- створення засобів управлінської підтримки освітніх ініціатив і педагогічної творчості, що сприяє активізації та поширенню інноваційної діяльності в школах різних типів, що входять до складу освітнього округу ;
- розроблення гнучкої системи запровадження нових механізмів управління для розвитку інноваційних ідей з урахуванням специфіки кожної школи – суб'єкта освітнього округу, що функціонує на певній території конкретного регіону;
- поглиблення інтеграції інноваційних можливостей всіх суб'єктів освітнього округу для максимального використання ресурсної бази в інтересах розвитку кожного учасника педагогічного процесу та з метою досягнення високого рівня поставленої мети.

Зважаючи на те, що організаційні питання пов'язані з функціонуванням освітнього округу вирішуються на добровільних засадах та на основі укладання

угод про співпрацю та взаємодію, в управлінському аспекті вони реалізуються на шкільному та міжшкільному рівнях.

На міжшкільному рівні управління освітнім округом здійснює Рада освітнього округу. Стратегічними завданнями ради як органу управління передбачається вирішувати питання пов'язані із забезпеченням варіативності змісту освіти, доступності до якісної освіти, прогнозуванням динаміки розвитку профільного навчання, сприянням регулюванню механізмів розподілу ресурсів, удосконаленням мережі закладів загальної середньої освіти у сільському районі та подальшого її розвитку.

Водночас, переходячи на інтегровану систему функціонування освітніх закладів, в освітньому процесі забезпечується:

- наступність на всіх ступенях навчання, виховання та розвитку учнів;
- реалізація єдиної парадигми (стратегії) розвитку педагогічної системи всіма суб'єктами освітнього округу;
- широкий вибір навчальних програм на різних етапах навчання, особливо у старшій школі ;
- ефективний розподіл кадрового потенціалу, навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення, використання потужностей опорних шкіл для реалізації навчальних програм в малочисельних школах.

Ресурсний аспект передбачає забезпечення, розстановку та можливостей використання кадрового потенціалу, що обслуговує освітній округ, інформаційних, комунікативних систем, матеріально-технічного забезпечення та ін.

За нашими припущеннями теоретично обґрунтована прогностична модель освітнього округу, як цілісна педагогічна система забезпечить ефективне використання розгалуженої інфраструктури освітніх, соціокультурних закладів певного регіону, у педагогічній практиці розширить можливості та доступ до освітніх ресурсів учням малочисельних шкіл, підвищить якість освітніх послуг, поліпшить умови для реалізації програм допрофільної підготовки та профільного навчання старшокласників за напрямками актуальних для сучасного життя, в тому числі для ведення власного господарства.

Особливу роль в моделі освітнього округ відводилося опорній школі, яка надає посильну допомогу малочисельним школам, що на договірних засадах входить до цього об'єднання. На базі опорних шкіл реалізуються програми профільного навчання, міжшкільних факультативів, курсів за вибором, додаткової освіти тощо. Вони можуть виконувати функції ресурсного центру, де зосереджено масив нових методичних напрацювань, методичні кейси, портфолію вчителя, методичні ресурси для проведення майстер-класи з тих чи інших проблем. На базі цих закладів систематично проводяться відкриті уроки з використанням інноваційних технологій, організується робота тематичних творчих груп щодо впровадження інновацій у педагогічну практику.

Процес гармонійної взаємодії закладів як складових освітнього округу будується на методології функціонування педагогічних систем, зокрема принципах цілісності, когерентності, узгодженості, відкритості, орієнтованих на інтеграцію у широку систему глобальних і локальних соціально-економічних відносин, позитивно впливаючи на збереження і розвиток регіональної освітньої системи у сільській місцевості.

Для забезпечення інтегративних властивостей і зв'язків між елементами системи управління освітнім округом необхідно зосередити увагу на таких принципово важливих положеннях:

- врахування особливостей сільського освітнього середовища й специфіки конкретної сільської школи;
- реалізація в управлінні інноваційних процесів;
- пропагування гуманістичних відносин учасників управлінських взаємодій;
- сприяння самоврядуванню у всіх ланках системи управління;
- розподіл управлінських функцій між всіма учасниками інноваційного процесу;
- збереження управлінської вертикалі в умовах горизонтального розподілу управлінських функцій.

У процесі дослідження визначено три рівні взаємодії суб'єктів управління освітнього округу, що позначається на результатах виконанні управлінських функцій.

Низький рівень взаємодії суб'єктів освітнього округу характеризується відсутністю цілеспрямованості зв'язків та розрізненості у проведенні тих чи інших видах діяльності. Структури, що входять до складу освітнього округу, функціонують незалежно один від одного (або паралельно), а проведення окремих спільних дій свідчить про епізодичний характер взаємодії. При цьому взаємозв'язок існує мимовільно (спонтанно), а педагоги частково враховують, або не враховують зайнятість учнів іншими формами діяльності. Також відсутній регламент спільних дій, а інституційне оформлення спільної діяльності охоплює окремі аспекти освітнього процесу.

На цьому рівні взаємодії існують спонтанні, тимчасові, некеровані зв'язки.

Середній рівень характеризується цілеспрямованістю, перевагою одиничних зв'язків, що виражають певний напрям діяльності (наприклад, поглиблення знань, що відбувається у рамках міжшкільного факультативу), наявністю узгодженого змісту певних видів, форм діяльності та установленими часовими обмеженнями.

Для цього рівня характерна однобічність, одновекторність, наявність ознак системності (зокрема реалізуються індивідуальні творчі плани, виконуються колективні завдання за спільним проектом, проводиться дослідницька робота тощо).

На цьому рівні взаємодії між закладами освітнього округу відбувається уніфікація цілей, визначення аспектів взаємозв'язку з того чи іншого напрямку, узгодження програмних дій, що охоплюють цільовий, змістовий, процесуальний аспекти спільної діяльності.

Високий рівень взаємодії між суб'єктами освітнього округу характеризується цілісною системою організованих зв'язків. Наявністю комплексного планування, спільного розкладу, узгодженого режиму роботи учасників освітнього процесу. На цьому рівні взаємодії чітко виражена

планомірна та узгоджена співпраця, що охоплює різні напрями спільної діяльності, що є підтвердженням цілісності педагогічної системи.

Зважаючи на рівень взаємодії суб'єктів освітнього округу управлінський компонент представлений набором функцій, що розглядаємо в трьох аспектах:

- планування та координація діяльності освітніх закладів різних видів і типів, що входять до складу освітнього округу і створюють цілісну локальну освітню систему.

- прийняття рішень щодо забезпечення умов ефективного функціонування педагогічної системи освітнього округу та підсистем його суб'єктів;

- аналіз та забезпечення цілеспрямованого комплексу заходів, що представлені у формі цільової програми розвитку освітнього округу з врахуванням рівня взаємодії суб'єктів нового утворення.

Розподіл та реалізація управлінських функцій організаційними структурами управління освітнім округом здійснюється відповідно до чинного законодавства, схвалених програм, проектів, планів тощо.

Реалізація узгоджених дій дозволяє здійснити аналіз динаміки змін, узагальнити результати та наслідки взаємодії між закладами, зокрема тих, що позначається на:

- якості освітніх послуг (завдяки ефективного використання ресурсів) ;
- рівневі мотивації учнів до оволодіння знаннями з переметів (за вибором), адекватних їхнім потребам та запитам;
- показниках економічної доцільності функціонування освітнього округу, що підтверджується фінансовими витратами та ін.
- рівневі задоволеності батьків результатами навчальної діяльності дітей та ін..

В управлінні освітнім округом враховується той фактор, що відповідно до нормативних документів цей процес здійснюється на державно-громадських засадах, при цьому до управління максимально залучаються широкі кола громадськості, що підтверджує відкритість та збалансованість процесу управління. За таких умов державно-громадське управління освітнім округом дозволяє не лише виконати державне зобов'язання щодо реалізації прав

громадян на освіту, але й забезпечити участь громадськості та посилити її відповідальність за результати діяльності кожного закладу, забезпечити успішне виконання управлінських рішень. Цьому сприяє формування нових структур управління (ради освітнього округу, координаційної ради освітнього округу, ради сприяння реалізації програми розвитку освітнього округу та ін.), що дозволяє значно розширити масштаби впливу на керовану систему, включаючи шкільний і міжшкільний рівень.

Саме перерозподіл функцій між структурами освітнього округу вимагало виокремлення управлінського компонента в моделі освітнього округу.

Для здійснення цілеспрямованої координації управлінських дій в освітньому окрузі можуть створюватися асоціативні структури з числа керівників освітніх округів району з метою:

- узагальнення перспективного досвіду з упровадження нових технологій управління (державно-громадського управління) освітнім округом;
- моніторингу та оцінки результатів діяльності загальноосвітніх навчальних закладів в умовах освітнього округу;
- пропагування та інформування педагогічних колективів щодо нових здобутків, ідей, інновацій, які можуть поширюватися у освітніх округах;
- вироблення спільних рішень щодо внесення корекцій у реалізацію програм, моделей, що удосконалюють діяльність освітнього округу тощо.

Враховуючи територіальну віддаленість сільських шкіл, їхню розлогу типологію, моделювання освітнього округу у межах району має варіативний характер, що значною мірою пов'язано також з регіональними особливостями кожного населеного пункту, наявністю й розвитком його соціально-культурної інфраструктури та іншими чинниками.

Отже провідна ідея створення моделі освітнього округу передбачає побудову та функціонування цілісної педагогічної системи, яка забезпечує оптимальні умови для максимального досягнення поставленої мети, як позитивного показника кінцевого результату.

Результати функціонування освітніх округів у сільській місцевості у мережі цілісної регіональної освітньої системи, значною мірою залежить від

активності та мотивації кожного суб'єкта спільно вирішувати поставлені завдання, підвищувати рівень взаємодії між ними, створюючи дієвий, насичений освітній простір для всіх учасників освітнього процесу.

Забезпечуючи сприятливі умови для функціонування моделі освітнього округу, важливо не зупинятися на досягнутому, постійно удосконалювати її мету, зміст, структуру, виявляти шляхи подальшого розвитку, визначати напрями упровадження нових форми взаємодії суб'єктів нового утворення, що дасть можливість забезпечити високий результат освітнього процесу.

На сучасному етапі потребують наукового дослідження та обґрунтування ряд проблем, що пов'язані з нормативно-правовим, науково-методичним забезпеченням, з механізмами вирішення фінансових питань, що важливі для функціонування освітнього округу. Ретельного вивчення потребують проблеми пов'язані з розробленням ефективних методик, технологій навчання в мало чисельних шкільних колективах, зокрема таких як тьюторські технології, технології навчання у різновікових групах, варіативні форми індивідуального навчання: дистанційне, екстернатне, очно-заочне та ін.

Література

1. Белогуров А.Ю. Стратегия и методология социокультурной модернизации регионального образования: опыт двух десятилетий. // Педагогика. – 2012. – №2.– С.13-21.

2. Использование образовательных ресурсов сельского социума для повышения воспитательного потенциала учебного процесса в разновозрастных группах/ под ред Л.В. Байбородовой .– Ярославль : 2008, – 142 с..

3. Мариновська О. Я. Формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності: теорія і практика : [монографія] / Оксана Яківна Мариновська. – Івано-Франківськ : Симфонія форте : Полтава : Довкілля-К., 2009. – 500 с.

4. Осадчий І.Г. Спрямований розвиток освітніх систем: теорія, технології , практика: Монографія . – К.: Інформавтодор. – 2013. – 436 с.

5. Опыт модернизации управления территориальной системой образования на основе округов: оценка эффективности / Э.Я. Коган, Л.И. Фишман, Н.Ю. Посталюк, В.А. Прудникова, Н.В. Тюрина, Э.А. Не Грей / Под общ. ред. Э.Я. Когана. – Самара: Изд-В СГПУ, 2006. - 121 с..

6. Управление развитием территориальной системы образования / Н.Н. Петров, Л.И. Фишман, В.В. Дудочников, В.А. Прудникова: Учебно-консультационное пособие. - М.: Логос, 2005.– 240 с.

5.Яковлева Н.О. Проектирование как педагогический феномен / Н.О. Яковлева // Педагогика. – 2002. – № 6. – С . 8–14.